

Masia de Murcurols o Murcarols

Gisclareny

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	Al lloc de Murcurols encimbellat damunt del penya-segat de Molnell i delimitat per torrents
Emplaçament	Al costat de les ruïnes del castell
Alçada:	1177,6
Coordenades:	
Latitud:	42.26622
Longitud:	1.78429
UTM Est (X):	399738
UTM Nord (Y):	4680050

Classificació

Número de fitxa	08093 - 63
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Medieval Modern Contemporani Popular
Segle	XII-XIX
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	Recentment s'ha enderrocat a propòsit part de la masia deixant en peus tant sols la crugia de més al nord en tot el seu alçat i també algunes cambres de la planta baixa
Protecció	Legal
Observacions protecció:	BCIN 897 MH .RI-51-0005489, Decret 22/04/1949 BOE 05/06/1949
Número inventari	Sí, IPA. 994
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Altres
Titularitat	Privada

Titular: 08092A004000100000YI

Fitxes associades:

Castell de Murcurols o Murcarols

Autoria de la fitxa Pere Cascante i Torrella

Data de registre de la fitxa: dt., 05/11/2019 - 01:00

Descripció

Important conjunt arquitectònic de la masia de Murcurols del qual avui només es conserven unes escasses ruïnes estan situades en un prat a l'extrem oest del turó del castell a tocar de la pista que puja al coll de la Bena dominant els cingles de Molnell i la vall del Bastereny. El conjunt arquitectònic està format per la masia i les pallisses amb l'era de batre el gra (fitxa 64) i altres coberts annexos tancats darrere d'un mur o baluard de pedra al qual s'hi accedeix per mitjà d'un portal (avui enderrocat) situat a la banda de migdia del conjunt. El cos principal de la casa, del qual avui es conserva tant sols la crugia de més al nord respòn als cànons habituals de la masia d'estructura clàssica de tres cossos i composta per mitjà d'una planta baixa, un primer pis i unes golfes cobertes amb teulada a dues vessants de teula ceràmica damunt de cavalls i llates de fusta i amb el carener paral·lel a la façana principal orientada a sud oest on s'hi obre també la porta d'entrada o principal. Les tres crugies de la planta baixa, orientades en sentit est-oest estàn cobertes amb voltes de canó de tipus encofrat i perfil rebaixat i comunicades per mitjà de portes allindades en fusta i obertes en el gruix dels murs. A la crugia central hi ha l'escala que permetia pujar a la planta primera, sostinguda per un arc de les mateixes característiques que la resta de voltes i avui pràcticament desapareguda. Segons imatges antigues i algunes descripcions fetes per F. Caballè que esmentava " La casa de Murcarols roman abandonada a la seva sort, amb els seus vestigis interiors del segle XVI i alguns murs exteriors (a tramuntana) anteriors al segle XIV. Els baixos van ser adaptats com a quadra dels últims estadants, i deixen entreveure al costat del sostre fet amb llunetes cegues. Algun investigador dona per segur que es tracta de l'antiga capella de Santa Maria, que fou remodelada per altres necessitats dels masovers. A la sala menjador, es conserva una hornacina encastada a la paret, on era instal·lada la imatge de la mare de Déu..." (Caballè, Cantalapedra, F , 1995 ob cit p.56). No en tenim més descripcions de la masia que de ben segur que a cada costat de la sala principal hi hauria hagut les habitacions amb alcova (mirant a sud-est), la cuina i el forn de pa. Les golfes haurien estat emprades com a pallisses. En quant a la distribució de les seves façanes segons les restes conservades als nostres dies i també les imatges antigues hi ha un predomini del massís respecte el buit llevat de les façanes sud-est i sud-oest que corresponen amb les principals. La façna principal té la porta d'entrada formada per un arc de mig punt de perfil rebaixat amb els muntants i dovelles realitzats en pedra tosca. Al costat esquerra hi havia una finestra de petites dimensions i al costat dret una segona paredada. Aquestes obertures coincidien amb sengles balcons del primer pis i tres ulls de bou al sota coberta. La façana sud-est coincideix amb el pinyó de la casa i s'organitzava mitjançant dues finestres de petites dimensions a la planta baixa, tres finestres de majors proporcions al primer pis, una d'elles un blacó i a la darrera planta tres finestres més. La façana nord és practicamente cega i la est es distribuïa mitjançant dues obertures de petites dimensions a cada planta. L'aparell constructiu de la construcció és molt variat. La planta baixa presenta un aparell de maçoneria de pedres mal treballades i escairades, unides amb argamassa de calç i col·locades en filades més aviat irregulars. La planta primera hi ha aparell de tàpia de color marró i vermellós reforçat mitjançant pilars de pedra i bigues de fusta i fins hi tot hi ha una part amb aparell de carreus de pedra ben treballats i escairats, units amb morter de calç i col·locat en filades més aviat regulars i horitzontals. Presenta les cantonades construïdes amb aparell regular i blocs de pedra calcària i es conserva en una alçada que arriba fins el primer pis. Molt a prop de la cantonada nord-est hi ha un contrafort també de pedra a l'alçada de la planta baixa.

Observacions:

L'estructura clàssica de la masia respon als cànons de la masia clàssica del segle XVIII damunt de vestigis més antics del segle XVI i XVII. Abans de l'enderroc s'hi podien observar un seguit de cossos i afegits tenint com a origen una estructura de planta més aviat quadrangular a l'extrem nord-oest i que coincideix amb la part que té un aparell i fàbrica que recorda a una construcció medieval. A partir d'aquest punt la masia va creixer cap a llevant i també cap a migdia, ocupant una extensió de dues crugies que finalment el segle XVIII, es va tornar a ampliar amb les dimensions actuals. S'ha considerat la hipòtesi que el pany de mur amb aparell més regular i de pedra picada pugui correspondre o bé amb l'antiga església de Santa Maria de Murcurols (Caballè, 1995) o bé amb una torre angular del recinte que incorporava les cases del seu antic vilatge. Sigui quina sigui la funció d'aquest pany de paret, el cas és que correspon amb una construcció medieval que va molt lligada amb les restes de l'antic castell de Murcurols i que cal estudiar a fons.

Història

La primera referència del lloc és del 1107 quan es parla d'un mas que depèn de la seu d'Urgell, Palau i Baduell JM (1991). Urgellia. P-48. segons Serra i Vilaró (SERRA, VILARÓ, J; 1989 Llibre I al segle XIII hi havia un castell amb la seva església de Santa Maria i algunes cases a dintre del recinte "quasdam domos intus castrum de Murturols que afrontant i domibus Bn. Pelos auunculi tui in domibus S. Serchs" SERRA I VILARÓ, 1989. Baronies Llibre. La casa de Bn Pelos podria ser la Pelosa mentre que la de Serchs queda per definir, però tot apunta al mas Puig. Segons E. Martín aquest castell estava enllaçat amb la línia defensiva de les fortificacions de Brocà, Bagà i Faia; tota vegada que controlava els vilatges de Molnell, Oreis i la Muga. Era un feu encomanat al senyor de Murcurols com a cavaller i vassall del baró de Pinós. La primera referència dels Murcurols es remunta el 1260 quan apareix Saura de Murcurols, mare de GR de Murcurols que es va casar amb Guillem i que van redimir (de remença) una noia del mas Cadí. Guillem es va casar amb Galceran de Pinós, dit el Bord (Martín, 2005) emparentant-se amb la família dels barons de Pinós. La documentació de Bagà (Serra i Vilaró, J, 1989) esmenta sovint els cavallers de Murcurols al llarg dels segles XIII i XIV. Entre les diferents mencions cal destacar la multa que Galceran de Pinós va imposar al cavaller de Murcurols per una ferida a un tal Joan Serles, cavaller fidel del Pinós amb una multa de 14 Morabatins (Serra i Vilaró, ob cit. Baronies Llibre II. P-12). Dels Murcurols cal fer especial menció el fet que Guillem Ramon de Murcurols el 1255 va anar a l'exèrcit del Rei i va escollir com a marmessors seus els seus oncles Pere de Josa i Pere de Santcerni deixant com a dot a la seva esposa Guillem i filla, 2000 sous de moneda barcelonesa, va fer hereu universal a Pere de Josa i entre altres contribucions va fer llegats a Santa Maria de Murcurols, a Sant Iscle de Mulnell, al santuari de Gresolet i també a Santa Maria de Falgars. Posteriorment el 1278 quant Guillem Ramon ja era mort, Ramon de Pinós va comprar als marmessors de GR de Murcurols el seu cavall. El fill de GR de Murcurols i de nom Pere el 1278 ja constava com a mort i la seva vídua Beatriu i el seu fill casat amb Blanca van arrendar les pastures del cadí. Aquesta referència ens dona fe de la importància que tenien les pastures i la transhumància de bestiar pels senyors d'aquest castell (Martín, 2005). Segons Serra i Vilaró el 1324 el cavaller Ramon de Murcurols era majordom de Galceran de Pinós i va rebre del claviari de Bagà un seguit de donacions de Lavansa (Serra i Vilaró. Ob cit. P-432). El seu germà; Hualguer era monjo de Sant Miquel de Cuixà. El 1344 Blanca de Murcurols, ja era vídua de GR de Murcurols i la seva filla Sibil·la es va casar amb Pere de Castellbò posseïnt els feus de Viliella, Guils, Lès convertint-se en hereva del senyoriu de Murturols i també de Sull que havia estat heretat pels seus antecessors cavallers de Josa i sant Cerní. Aquest fet va comportar que fés llegats a aquest monestir, en aquest moment possessió de Sant Llorenç. En el seu testament datat de 1396 va fer com a hereu universal Pere de Santa Eulàlia, Pere Tòmic i Pere de Murturols. Segons consta a la documentació es va enterrar a Santa Maria de Bagà (del castell?). Va donar importants llegats i donacions a Santa Maria de Murcurols, Sant Salvador de Sull (capella del castell de Sull), Santa Magdalena de Faia, Sant Martí del Puig, Sant Joan de l'Avellanet, santa Fè de Quer i Sant Iscle de Molnell. El 10 de juny de l'any següent ja era morta i va fer

hereu Arnau Sallent que era el successor de les cases de Murcurols i de Sull. Arnau Sallent era un cavaller de Manresa i senyor del castell de Callús el qual va ser procurador general de les baronies de Pinós. Havia estat constituït procurador de les baronies el 1397 quan va ser investit a la plaça dels "lledoners" de Bagà (Especier?) El mateix Arnau Sallent era mercader de Bagà. A partir d'aquest moment el feu de Murcurols passà a mans d'aquesta família que la va posseir fins la seva extinció. La darrera notícia dels Sallent és de 1474. Arnau Sallent havia passat a les possessions a Gleceran Sallent de molt petit del que n'havia estat tutor Joan de Puig. A partir de la fi de l'edat mitjana el castell de Murcurols deuria quedar abandonat substituïnt tant sols la masia que ja figura en el capbreu de 1728 i també al cadastre de 1776 (AHG. Cadastre 1776). Segons E. Martín la masia de Murcurols estava arrendada a Francesc Camprubí el qual tenia arrendada també Monell, la Pelosa, i Hospitalet (TM. De Guradiola). Els Camprubí figuren com a batlles de Gisclareny el 1776 (Martín, 2005) i posteriorment en el cens de 1863 el mas de Murcurols estava a mans d'un tal Josep Camprubí, hi residien 15 persones majors de 7 anys pagava 5129 rals de contribució rural, 96 de contribució urbana i un total de 5225 de contribucions. Amb l'emigració del 1900 consta que el mas va sobreviure fins després de la guerra civil on consta que va quedar abandonat. Actualment està pràcticament enderrocat. Segons algunes imatges de principi de Segle (1913) emeses per Lluís Estassen es poden veure l'estat que tenia la masia i castell de Murcurols per la part del davant i també pel darrere amb el camp segat. ESTASEN, LL, 1913. AFCE

Bibliografia

- CABALLÈ I CANTALAPIEDRA, F (1996). Les tres-centes cases de Gisclareny. Columna Albí. P.55.
- CANALS I TARRATS; I ; 1922. "la casa de Murcurols". AFCEC núm. B.-07642.
- CASCANTE I TORRELLA, P (2012) . Romanic al parc natural del Cadí Moixeró. Inèdit;. ESTASSEN , LL (1913). "masia de Bagà". Fons fotogràfic del Centre excursionista de Catalunya. Núms. 7623, 2569,).
- GENERALITAT DE CATALUNYA. Inventari de Patrimoni arquitectònic (IPA). Fitxa núm. 994 " castell de Murcurols".
- MARTIN, E (2005) Una mirada sobre la història de Gisclareny. P.54, 55.
- SERRA I VILARÓ , J (1989). Les Baronies de Pinós i Mataplana. Investigació als seus arxius. Llibres I, II i III.
- DDAA.(2007) Catàleg específic de masies i edificacions rurals de Gisclareny. Fitxa núm. 50
- AHG Cadastre de 1776.
- ACA llibrets de compliment pasqual. Amillament de 1863. Extret de Martín, E; 2005. Annex.21 i 22.

